

13 Ekim 2013

KIBRIS GAZETESİ

CHURCHİLL'İN 106 YIL ÖNCE YAZDIĞI KIBRIS RAPORU.....

Prof.Dr. Turgut Turhan
(DAÜ Hukuk Fakültesi)

Bundan tam 106 yıl önce, Campbell hükümetinin Sömürgeler Bakanlığı Siyasi Müsteşarı olarak görev yapmakta olan Churchill, İngiliz idaresine gireli 29 yıl olmuş bulunan Kıbrıs'ı ziyaret etmiştir (7-12 Ekim 1907). İngiltere'nin sömürgelerinde incelemelerde bulunmak amacıyla yapılan bir dizi ziyaretten birisi olan Kıbrıs ziyaretinden dönüşte, Churchill, 1919 da yapılacak olan Paris Barış Görüşmelerinde tartışılabileceği düşüncesiyle, İngiliz Savaş Bakanlığına gezisiyle ilgili bir rapor sunmuştur. Kasım 1907 sunulan bu rapor, İngiltere'nin o dönemde izlemekte olduğu Kıbrıs politikasının bütüncül bir eleştirisinin özeti olduğundan bugün dahi bilinmesinde yarar vardır.

Churchill'in raporunda, öncelikle İngiliz idaresine yönelttiği ekonomik eleştiriler önemli bir yer tutmaktadır. Ünlü devlet adamı, İngiltere'nin Osmanlı ile anlaşarak adanın idaresini ele geçirirken sadece hem İstanbul'u , hem de Mısır'ı kontrol altında tutmayı düşündüğünü, fakat ada halkını hiç düşünmediğini altını çizerek dile getirmektedir. Churchill'e göre, İngiliz idaresi, neredeyse 30 yılı bulan adadaki varlığı süresince, "Osmanlı'nın vergisini toplama acentesi" olarak çalışmaktan başka bir şey yapmamış ve ada halkını ekonomik bakımdan ihmal etmiştir. O'na göre, İngiltere'nin her yıl İstanbul'a ödemek zorunda olduğu 92.800 Sterlin tutarındaki vergiye el koyarak bu miktarı Osmanlı'nın 1855 yılından kalan 5.000.000 Sterlin tutarındaki borca sayması ne etikdir, ne de ahlaka sığar! Nitekim Churchill, geride kalan 29 yıl içinde Kıbrıslıların da bu durumu anladıklarını, İngilizlerin bu tutumu nedeniyle ada halkı üzerine binen aşırı vergilerin halkı yoksullaştırdığını ve adanın kendini geçindiremeyen, himaye altında bir devlet konumuna düşürdüğünü itiraf etmektedir. Bu anlamda Churchill'in, "92.800 Sterlinlik verginin tümünü ada halkına ödettirmekle gerçekte İngiltere'nin Osmanlı idaresinden daha fazla bir şeyi başaramadıklarını" çekinmeden itiraf etmesi ilginçtir.

Öte yandan, Churchill, İngiliz maliyesinin Kıbrıs'a karşı çok sert davrandığını, Kıbrıslıların yaptığı en küçük tasarrufa bile el koyduğunu, adanın mali yapısında denk bir bütçenin sağlanmış olmasına rağmen, adanın mali konumunun, Parlamento'ya ve Kraliçeye yanlış aksettirildiğini ve tüm İngiliz idaresinde sanki "Kıbrıs'ın İngiltere'ye muhtaç bir ülke olduğu" izleniminin yaratıldığını dile getirmektedir. Yürütülen bu politikayla, İngiltere'nin 29 yıldır Kıbrıslılardan her yıl için 60.000 Sterlin "koparmayı" başardığını dile getiren Churchill, "kendi borçlarını ödemek için Kıbrıslılardan bir peni bile almaya hakları olmadığını" belirterek izlenen bu politikanın bir tür "ahlaksızlık" olduğunun altını çizmektedir. Raporunda, "Kar amacıyla küçük bir toplumun büyük bir güç tarafından eziyet görmesi kadar iğrenç bir manzara yoktur!" ifadesini kullanan Churchill, Kıbrıs'ın kendi kaynaklarıyla varlığını sürdürebilen bir ülke olmasına ve İngiliz hükümetinden 1 Peni bile almamış olmasına rağmen, İngiltere'nin kendi borçlarını ödemek için Kıbrıslılardan 1.800.000 Sterlin toplamış olmasını bir de üstüne üstlük İngiliz idaresinde "Kıbrıs'ın İngiltere'ye mahkum olan yoksul bir ülke" imajının yaratılmasını İngiltere'ye hiç yakıştıramamakta ve İngiltere'nin başka hiç bir sömürgesine böyle davranmadığını vurgulamaktadır.

Görüldüğü gibi, İngiltere'nin 29 yıldır adada sürdürdüğü ekonomik politikayı şiddetle yeren Churchill, raporunda daha sonra adanın İngiltere için önemi üzerinde durmakta ve bu

çerçeve de adanın Osmanlıya iadesi veya Yunanistan'a verilmesi konusundaki tartışmalara da açıklık getirmektedir. Daha ziyareti sırasında Rum ileri gelenlerin dile getirdiği "Enosis" taleplerini, "Ada hiç bir zaman Yunanistan tarafından idare olunmamış ve hiç bir zaman bir Helen adası" olmamıştır diyerek reddeden ve Lefkoşa'da verdiği beyanatta,"Gladstone zamanı artık geçmiştir...İngiltere hükümeti yönetimi altında bulunan topraklardan hiç birisini elden çıkaramaz" diyen Churchill, raporunda da bu beyanlarına sadık kalmıştır. Churchill, öncelikle yine Rumların Enosis talebi üzerinde durmuş ve " adanın Yunanistan'a verilmesi şeklindeki bir talebi tanımıyorum ve gündeme getirilmesini de esefle karşılıyorum" diyerek Enosis isteklerine bir set çekilmesi gerektiğini vurgulamış ve aksi halde "ada nüfusunun beşte birinden fazla olan Müslüman ahalinin çok büyük acılar çekeceğinin" altını çizmiştir. Aynı şekilde, adanın Osmanlıya iadesine de karşı çıkan Churchill, buna zaten hem Avam Kamarasının ve hem de Avrupa'nın izin vermeyeceğini, kaldı ki böyle bir olasılıkta İngiltere'nin Osmanlı idaresine ödemek zorunda olduğu 92.800 Sterlini bulmak için yeni bir kaynak araştırmak durumunda kalacağı (bu paranın Kıbrıslılardan alınmasını eleştiren Churchill açısından ne büyük bir çelişki!!) , adanın iadesi halinde yaklaşık 30 yıllık uğraşın boşa gideceği ve bu başarısızlığın İngiliz tarihine kara bir leke olarak geçeceğini de raporuna eklemiştir.

Anılan bütün bu nedenlerle İngiltere'nin adada belirsiz bir süre için kalmasının uygun olacağını savunan İngiliz hükümetine öneren Churchill, ancak durumu kavrayan Kıbrıslıların hayal kırıklığına uğradıklarını ve " İngiltere yönetiminin Kıbrıs insanının kalbinde bir yer edinemediğine" işaret ettikten sonra "İngiltere için Kıbrıs'ta başarılı olunmaya değer" yargısına ulaşmakta ve bunun yolunun da " İngiltere'nin Kıbrıs'a diğer bölgelerindeki insanlar gibi bakmak" tan geçtiğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda İngiliz yönetiminin Kıbrıs'a adaletle yaklaşmasının şart olduğunu vurgulayan Churchill, adada toplanan bütün vergilerin adanın kalkınması için kullanılması gerektiğini vurgulamakta ve "İngiliz yönetiminin yıllardır eğitime, yollara, köprülere ve limanlara bakmadığını; tarımı geliştirmek için hiç bir faaliyette bulunmadığını, demiryolu hattının hiç gelişip büyümediğini, ağaçlandırma faaliyetine hiç girişilmediğini ve memurların da neredeyse açlık sınırında bulunduğunu raporunda belirterek ancak görünen bu hizmetlerin yapılması halinde adanın canlanabileceğini dile getirmektedir. "Başarısızlık, itibarsızlığı da peşinden getirir" diyen Churchill, "Adanın şu andaki halinin (1907) Osmanlı döneminden hiç farklı olmadığını ve İngiltere'nin adada Osmanlıdan ileri gidemediğini" vurgulayarak bunun İngiltere adına bir başarısızlık olduğunu vurgulamakta ve ancak adanın ekonomik ve toplumsal yapısının geliştirilmesi halinde İngiltere'nin temiz çıkacağını ifade etmektedir.

Müsteşar seviyesindeki bir kamu görevlisinin bağlı bulunduğu hükümete bu kadar ağır eleştiriler yapabilmesine imkan veren İngiliz demokrasisine saygı duymamak herhalde mümkün değildir....Ya Kıbrıs halkı? Isaac Comnenus'tan bu yana aldatılmak Kıbrıs halkının kaderi midir acaba?